

Ελένη Παπανδρέου, Νίκος Καραγιαννίδης, Η εμπειρία από το νομό Ξάνθης

Τελευταίος, καταϊδρωμένος και ταλαιπωρημένος -κάτι σαν "Γύφτος", δηλαδή- θα σας μιλήσω και εγώ. Διαπίστωσα μια ρατσιστική συμπεριφορά από τις κυρίες της οργάνωσης -λόγω χρώματος μήπως-, τις οποίες παρακαλώ στο επόμενο συνέδριο να με βάλουν πρώτο, έτσι δικαιωματικά.

Άλλα ονόματα αναφέρονται στο πρόγραμμα, αλλά τελευταία στιγμή προέκυψα εγώ. Είμαι ο Παπαμιχαήλ Βασίλης.

Άκουσα δύο μέρες τώρα από τους προηγούμενους εισηγητές πράγματα και θάματα για την κατάσταση των Τσιγγάνων στην Ελλάδα: σιηνές, καλύβες, τους διώχνουν από δω, τους πάνε από κει, δεν πάνε σχολείο. Με λίγα λόγια, μίζερες καταστάσεις. Στο νομό μας τα πράγματα φαίνονται κάπως καλύτερα. Και θα το δούμε κιόλας αυτό. Για την οικονομία του χρόνου δεν θα αναλωθώ σε αναλυτικές στατιστικές, αλλά με βάση τα στοιχεία που έχω στη διάθεσή μου θα σας παρουσιάσω κάποια γενικά συμπεράσματα.

Ως προς την κατανομή των πολιτών με ρόμικη καταγωγή στο νομό Ξάνθης και στο βαθμό που μια τέτοια εκτίμηση είναι εφικτή, το συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό διαμένει σε κατοικίες. Το 50 % ασχολείται με το εμπόριο και το υπόλοιπο ποσοστό ασχολείται με γεωργικές εργασίες ή οπουδήποτε αλλού. Στην περιοχή φέτος δεν υπήρχε καμία ομάδα Τσιγγάνων για πρώτη φορά.

Ως προς τα σχολεία στα οποία φοιτούν παιδιά τσιγγάνικης καταγωγής, τα σχολεία του Δροσερού, του Ευάλου και το 16^ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης είναι αμιγή, ενώ τα σχολεία των Κιμμεριών, του Δειάρχου και το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης είναι μικτά. Ο συνολικός αριθμός τσιγγάνων μαθητών στο νομό Ξάνθης για το σχολικό έτος 2000-2001, όπως καταγράφεται από τα στατιστικά που έδωσαν οι διευθυντές και σε μένα, αλλά και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, είναι 335 μαθητές. Με βάση τα στατιστικά που είχαν οι προηγούμενοι που ασχολούνταν με το Πρόγραμμα, δεν υπήρξαν αυξομειώσεις

των εγγεγραμμένων μαθητών ή αν αυτές υπήρξαν, ήταν μικρές. Όλοι οι μαθητές είναι ενταγμένοι σε κανονικές τάξεις και δεν υπάρχουν προπαρρασσειαστικά τμήματα αποκλειστικά για τσιγγανόπαιδες.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν χρειάζονται τέτοια τμήματα, αλλά τα ξέρουμε τα τερτίπια των προϊσταμένων, τι κάνουν. Επειδή είμαι και γω της δουλειάς, τα ξέρω τα πράγματα: "Ο δικός μου έχει 26 παιδιά στην Α' τάξη, θα τη χωρίσουμε, θα βάλουμε τον αναπληρωτή και τελείωσε". Βέβαια, αυτό είναι λάθος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, του Υπουργείου Παιδείας, διότι δεν υπάρχει έλεγχος για αυτά τα πράγματα. Και θα ήθελα να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό εμείς ως Πρόγραμμα και όχι εγώ ατομικά να πηγαίνω να πιέζω καταστάσεις. Νομίζω ότι πρέπει να αρχίσουμε να περνάμε το Πρόγραμμά μας μέσα από το Υπουργείο Παιδείας. Στο κάτω-κάτω είμαστε Υπουργείο Παιδείας. Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο θα πρέπει να βομβαρδίζει κυριολεκτικά με έγγραφα τους προϊσταμένους, πληροφορώντας τους για την ύπαρξή μας - δεν μας ξέρουν κιόλας! Θα αναφερθώ και σε ένα συγκεκριμένο έγγραφο που έφτασε και άλλαξε τη συμπεριφορά του προϊσταμένου.

Σε όλα τα χωριά που υπάρχουν τσιγγάνοι μαθητές η φοίτησή τους μπορώ να πω ότι είναι σχετικά ικανοποιητική. Εξαιρεση αποτελεί το Δροσερό. Για όσους δεν ξέρουν, είναι δίπλα στην Ξάνθη, ένας σχετικά μεγάλος οικισμός, το σχολείο του ονομάζεται 15^ο Δημοτικό Σχολείο. Αρκετοί Τσιγγάνοι εκεί είναι μετακινούμενοι, το Πάσχα φεύγουν, έρχονται το φθινόπωρο. Δεν είναι, όμως, μόνο η μετακίνηση που παίζει ρόλο, είναι και το ότι το σχολείο δεν κάνει καλά τη δουλειά του. Γιατί; Να σας το πω. Τα άλλα σχολεία έχουν εκπαιδευτικούς ευαισθητοποιημένους, όχι εκπαιδευμένους. Κάποιος είπε εδώ να εκπαιδεύσουμε τους δασκάλους για τα σχολεία, κάποιος άλλος αντέδρασε και καλά έκανε, νομίζω, γιατί εκπαιδευμένοι είμαστε όλοι. Απλά πρέπει να ευαισθητοποιήσουμε. Και γω όταν πήγα πρώτη φορά σε ένα "τσιγγάνικο" σχολείο, δεν το κρύβω, είχα ίχνη ρατσισμού πίσω στον εγκέφαλό μου. Πήγα να φύγω. Κάθισα. Θέλω, λοιπόν, σεμινάρια ευαισθητοποίησης για να μείνω.

Μπορώ να πω ότι οι συνάδελφοι στα άλλα σχολεία πλην του Δροσερού είναι ευαισθητοποιημένοι. Στο Δροσερό, όμως, τι έχει γίνει; Το σχολείο είναι κοντά στην Ξάνθη. Πλάκωσαν οι συνδικαλιστές, οι αιρετοί στο σχολείο με τα λίγα ωράρια, και βολεύτηκαν. Έτσι το σκέφτομαι εγώ. Θα επανέλθω στο θέμα του Δροσερού αργότερα.

Στον οικισμό του Ευάλου τώρα, στο διαθέσιο σχολείο του οποίου τυγχάνει εδώ και επτά χρόνια να είμαι διευθυντής, διαπιστώνω ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός παιδιών προσχολικής ηλικίας, ο οποίος προϋποθέτει την ίδρυση νηπιαγωγείου. Και συμφωνώ με τους εκπροσώπους της Κρήτης και της Θεσσαλονίκης που αναφέρθηκαν στο θέμα αυτό, να ριζούμε, δηλαδή, το βάρος των προσπαθειών μας στην προσχολική ηλικία. Ως διευθυντής του σχολείου - τώρα τελευταία μάλιστα στο Πρόγραμμα και επομένως, λειτούργησα ως διευθυντής και όχι ως εκπρόσωπος του Προγράμματος- πάω στον προϊστάμενο να δούμε τι θα γίνει. Και ξαφνικά τον βλέπω θετικό στο θέμα. Εξεπλάγην, αφού πριν δημιουργούσε συνέχεια προβλήματα (ο προηγούμενος που ήταν στο Πρόγραμμα είχε πρόβλημα φοβερό με τον προϊστάμενο). Το γεγονός εξηγείται ως εξής: Τελευταία οι κύριοι από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο έστειλαν ένα έγγραφο, το οποίο κατονόμαζε τους συνεργάτες του Προγράμματος, ζητούσε να τους βοηθήσουν κτλ. Ταρακουνήθηκε ο προϊστάμενος λίγο. Εντάξει, δεν είπαμε ότι έγινε και αλοιφή, αλλά τουλάχιστον ήταν κάπως καλύτερος. Όταν ο προηγούμενος συνάδελφος είχε πάει στον προϊστάμενό μας, αυτός του είπε "Α, τι μπλέκεστε, σας δουλεύει ο Γιότοβος για να τα αρπάξει". Όλοι το έχουν ακούσει αυτό. Εκεί, λοιπόν, που τον επισκέφτηκα και περίμενα ότι βλέποντάς με θα βγάλει σπυράκια, διαπιστώνω ότι είναι θετικός.

Θα σας αναφέρω και ένα ακόμη γεγονός. Το καλοκαίρι εδώ και αρκετά χρόνια τώρα -γιατί είμαι αρκετά χρόνια σε αυτό το σχολείο- οι γονείς αιτούνται από μένα να βάλει ο Δήμος ένα συνοδό, τροχονόμο, όπως θέλετε βαφτίστε τον, να συνοδεύει τα παιδιά από το μαχαλά στο σχολείο. Ο μαχαλάς

είναι ένα χιλιόμετρο, αλλά ο δρόμος είναι δύσκολος, γιατί και πεζοδρόμιο δεν έχει και στενός είναι και πολλά φορτηγά περνάνε για το εργοστάσιο της χαρτοβιομηχανίας Diana, και φοβούνται οι γονείς. Εγώ συμμερίζομαι την αγωνία τους. Όντως θα μπορούσε κάτι να τύχει. Ένα χιλιόμετρο δεν είναι πολύ, αλλά δεν είναι και λίγο. Εδώ και κει βάζουν τροχονόμους με τα φωσφορούχα, σε μας τίποτα. Τέλος πάντων. Πάω στο Δήμο, "μας γράφει" ο Δήμος. Πάω στον προϊστάμενο πριν ακόμη γίνω συνεργάτης του Προγράμματος και τι μου λέει: "Βασιλάκη, αν βάλουμε στους Τσιγγάνους με ένα χιλιόμετρο τροχονόμο, θα πρέπει να βάλουμε σε όλα τα σχολεία, σε όλα τα χωριά, διότι υπάρχουν μαθητές που πραγματικά διανύουν ένα χιλιόμετρο". Αλλά, βέβαια, εδώ είναι διπλός ο ρόλος του συνοδού. Ένα είναι ότι θα προστατέψει πραγματικά τα παιδιά, αλλά είναι και ένα άλλο, ένας λόγος, ένα κίνητρο για αυτούς τους γονείς να στείλουν τα παιδιά τους, γιατί δεν τα στέλνουν. Εγώ πίστευα ότι με την τοποθέτηση συνοδού θα έρχονταν τα παιδιά στο σχολείο, περισσότερα τουλάχιστον. Με την ευαισθητοποίησή μου, τις προσπάθειές μου, να πηγαίνω στο μαχαλά, να πίνω καφέ, να τους παρακαλώ να στείλουν τα παιδιά τους, να τα βρίσκω, να τα φέρνω, είχα μαζέψει αρκετά παιδιά, αλλά ήθελα περισσότερα, σχεδόν όλα.

Το καλοκαίρι επισκέπτεται το μαχαλά το δίκτυο Drom για να λύσει τα προβλήματα των κατοίκων του. Το πρώτο που είπαν οι Τσιγγάνοι -δεν ήμουν βέβαια εγώ παρών, μιας και ήταν καλοκαίρι- είναι ότι ήθελαν τροχονόμο για το σχολείο, γιατί είναι 2,5 χιλιόμετρα το σχολείο από τον οικισμό. Όχι από πονηριά, αλλά από την αγωνία τους είπαν ότι όσο περισσότερα χιλιόμετρα πούμε, τόσο περισσότερες πιθανότητες έχουμε να μας στείλουν. Δέκα να πούμε και φορτηγό θα μας στείλουν! Φεύγουν αυτοί και πάνε στην Αθήνα και αρχίζουν να παίρνουν τα τηλέφωνα, παίρνουν το Δήμο και ο Δήμος όπως "γράφει" εμάς, "έγραψε" και αυτούς. Ο προϊστάμενος τα μάσαγε. Τους είπε ότι είναι 250 μέτρα η απόσταση -ψέματα, δηλαδή-, ότι ο δρόμος είναι καλός και δεν υπάρχει λόγος.

Έρχεται Σεπτέμβρης, ανοίγουν τα σχολεία, παίρνω και γω ένα τηλέφωνο στο δίκτυο Drom χωρίς να ξέρω ότι έχουν προηγηθεί και άλλα τηλέφωνα και ζητώ συνοδό, λέγοντας την αλήθεια, ότι δηλαδή και επικινδυνότητα υπάρχει, αλλά δεν είναι 2,5 χιλιόμετρα, είναι 1,5 χιλιόμετρο. Κάντε από κει και πέρα ό,τι θέλετε. Δεν ξέρω σε τι συγκρουσιακή σχέση βρισκόμαστε με αυτό το δίκτυο, καινούριος είμαι, ακούω διάφορα, αλλά ήταν ευκαιρία να πάρουμε τροχονόμο. Από κει μου λένε ότι όλα αυτά τα θέλουμε γραπτά, στείλτε μας ένα φαξ. Στέλνω και γω ένα φαξ την ίδια ώρα. Το μεσημέρι τηλέφωνο από τη Διεύθυνση, με ζητά ο προϊστάμενος. Δεν πήγε και μένα το μυαλό μου τι με θέλει. Μου δείχνει το δικό μου το φαξ. Αυτοί έστειλαν πίσω στον προϊστάμενο το φαξ, λέγοντας ότι τους λέει ψέματα. Και τι μου λέει ο προϊστάμενος; 'Ότι έκανα υπέρβαση αρχής και ότι θα μπορούσε να με "τυλίξει σε μια κόλα χαρτί". Αν είναι δυνατόν! Τελικά, όμως, ο προϊστάμενος ταρακουνήθηκε από αυτό. Δηλαδή, έδειξε κάποιον ενδιαφέρον σε συνελεύσεις με το Δήμο, σε μια βδομάδα μας έβαλαν τροχονόμο. Δηλαδή, και ο άγιος φοβέρα θέλει! Και επί ένα χρόνο που λειτούργησε ο θεσμός του συνοδού, ο οποίος τα φέρνει τα παιδιά και έρχεται να τα πάρει, ελάχιστες είναι οι διαρροές. Και τι πήρε ο άνθρωπος; 400.000 δραχμές για όλο το χρόνο, μηδαμινό ποσό. Αυτό ήταν ένα χαρακτηριστικό γεγονός για να δείτε την εμπάθεια του προϊσταμένου, τουλάχιστον της Ξάνθης, διότι δεν ξέρω τι γίνεται με εσάς.

Με τους σχολικούς συμβούλους δεν μπορώ να πω ότι έχουμε προβλήματα τώρα. Μας αφήνουν ελεύθερους. Συμβουλή καμία πάνω στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τους ρωτάμε "Πώς θα λύσουμε αυτά τα προβλήματα;", απαντάνε "Εσύ, Βασιλάκη, ξέρεις!". Ο συγκεκριμένος σύμβουλος που είναι στο σχολείο μου, ανθρωπάκος, πολύ καλός άνθρωπος, τον σέβομαι, όλα καλά, αλλά βοήθεια δεν έχω. Πέρσι είχαμε χειρότερη κατάσταση με το σύμβουλο. Ήταν από τη Λαμία, ήρθε μια-δυο φορές και ενώ του είχα πει ότι αυτά τα παιδιά είναι χριστιανοί, αυτός έλεγε "Βρε, πώς σε λένε εσένα, Μεμέτ σε λένε, Αχμέτ σε λένε;". Βρε, χριστιανός είναι ο άνθρωπος!

Καταλαβαίνετε τώρα τι σας λέω; Μια φορά τι συνέβη με το συγκεκριμένο; Εγώ του έλεγα τι προβλήματα έχουμε και πώς να βοηθηθούμε και αυτός μου έλεγε για το σπίτι που χτίζει στη Λαμία και πώς θα πάει - και πήγε ο άνθρωπος καλή του ώρα. Μια φορά μπήκαμε στην τάξη και άρχισε πάλι τα δικά του. Ένα από τα παιδάκια που καθόταν στο πρώτο θρανίο έπαιζε τα πόδια του, οπότε τον χτύπησε και τον λέρωσε στο παντελόνι. Και τι έκανε ο αθεόφοβος; Τον πλάκωσε στις φάπες. Και μπήκα στη μέση και έφυγε νευριασμένος. Από τότε ξαναήρθε δύο φορές, ήπιε τον καφέ του και μόλις είδε ότι έκανα μάθημα είπε "Βγάλα, βγάλα, εγώ δεν μπορώ να κάνω μάθημα σε αυτά".

Είμαστε, λοιπόν, στον οικισμό του Ευάλου. Ο αριθμός των παιδιών της προσχολικής ηλικίας προϋποθέτει ίδρυση νηπιαγωγείου, ήταν θετικός ο προϊστάμενος και τον Σεπτέμβριο θα καταθέσω αίτηση ως διευθυντής του δημοτικού σχολείου του οικισμού, η οποία θα περάσει από τη Νομαρχιακή Επιτροπή Παιδείας του νομού και ελπίζουμε έτσι να δημιουργηθεί σχολείο. Όμως, έχουμε το πρόβλημα του Δήμου, ο οποίος πρέπει να στεγάσει το νηπιαγωγείο. Πήγα στο δήμαρχο. Από τη συζήτηση φάνηκε όχι μόνο αδιάφορος, αλλά και εχθρικός σε ό,τι έχει σχέση με τους Τσιγγάνους. Ο ίδιος μου είπε ότι γνωρίζει πως είναι πολύ εύκολο να αντλήσει κονδύλια της Πολιτείας για τους Τσιγγάνους, αλλά "γιατί να μπαίνουμε σε τέτοιες διαδικασίες;". Και έμαθα από Τσιγγάνους και από άλλους ότι τελικά είναι κομματικά τα παιχνίδια, γιατί στις δημοτικές εκλογές δεν τον υποστήριξε ο οικισμός των Τσιγγάνων. Έχουμε και τέτοια. Υπάρχει πρόβλημα και τώρα γίνεται μεγαλύτερο.

Άλλο ένα παράδειγμα απαξίωσης του Δήμου σε βάρος του σχολείου στο οποίο είμαι είναι το εξής: Τα Χριστούγεννα περίπου ο Δήμος υλοποίησε ένα πρόγραμμα θεατρικού παιχνιδιού με μαθητές των χωριών της περιφέρειάς του. Έστειλε χαρτιά παντού εκτός από εμάς. Φυσικό ήταν, "τσιγγανοσχολείο" είμαστε εμείς -έτσι μας λένε-, δεν προβλεπόμασταν, λοιπόν, στο πρόγραμμα. Για καλή μου τύχη, όμως, ο ηθοποιός που ανέλαβε να υλοποιήσει αυτό το

πρόγραμμα ήταν φίλος μου. Ενήργησε ο άνθρωπος, μπήκε και το σχολείο μας στο πρόγραμμα. Το αποτέλεσμα ήταν να ανταποκριθούν τα παιδιά τόσο καλά, να τρέχουν σαν τρελά το απόγευμα που γίνονταν αυτά τα μαθήματα και μάλιστα αρριετά από αυτά να τα υπολογίζει ο ηθοποιός -γιατί τα συζητώ μαζί του- να συμπεριληφθούν σε μία θεατρική ομάδα που θα πάρει μέρος σε φεστιβάλ.

Από τους οικισμούς Ευλάλου, που είμαι εγώ, και Δειάρχου δίπλα στα τρία χιλιόμετρα, τα τελευταία χρόνια άρχισαν να πηγαίνουν δειλά-δειλά τσιγγάνοι μαθητές στο γυμνάσιο. Το γεγονός αυτό είναι θετικό για τον επηρεασμό των παιδιών στους μαχαλάδες, αλλά και των γονέων που αρχίζουν να συνειδητοποιούν την αναγκαιότητα του γυμνασίου, τουλάχιστον όσον αφορά την εκπαίδευση των αγοριών. Τα παιδιά αυτά φιλοξενούνται στο Γυμνάσιο Ερασμίου.

Επειδή δύσκολα βρίσκω τους γονείς για να κάνω σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, η ευκαιρία μου είναι το Σάββατο, όταν γίνεται ένα τεράστιο παζάρι. Πωλητές αυτοί, κάνω συνέλευση εκεί εγώ. Τους βρίσκω και συζητάμε. Βρίσκω και τα παιδιά. Ο ένας μου λέει "Κύριε, έχω πολλές απουσίες, δεν ξέρω αν θα περάσω. Τι θα κάνω;". Πάω στο γυμνάσιο ως εκπρόσωπος του Προγράμματος πλέον και συζητώ με τους καθηγητές, οι οποίοι μου φάνηκαν ότι δείχνουν κατανόηση. Ένα δεν μπορούσαν να το περάσουν, επειδή είχε κάνει πολλές απουσίες. Τρία, όμως, παιδάκια που είχαν ελάχιστα ξεπεράσει το όριο απουσιών και είχαν σκοπό να τα αφήσουν, τους μίλησα και τους είπα "Περάστε τα και όπου πάει. Αν δεν τα καταφέρουν πάει καλώς, αλλά δώστε τα μια ευκαιρία". Και τελικά με δική μου συμβολή -και χαίρομαι πολύ για αυτό- τα τρία παιδιά πήγαν στη δευτέρα τάξη του γυμνασίου.

Θετική διάθεση των καθηγητών διαπίστωσα και στο 2^ο Γυμνάσιο, όταν το επισκέφτηκα, όσον αφορά τη δική μου ενημέρωση. Έδειξαν, όμως, και μια ευαισθησία μπορώ να πω, μια κατανόηση, δεν έδωσαν, δηλαδή, απαντήσεις του συλ "Έλα, μωρέ δάσκαλε, Τσιγγάνοι είναι". Τα ξέρετε αυτά.

Το Δροσερό, για το οποίο σας μίλησα παραπάνω, είναι για πολλούς το αγιάθι της περιοχής. Γενικώς υπάρχει ένα ζωηρό ενδιαφέρον από τη μεριά της Πολιτείας και όχι μόνο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ότι όποιο υψηλό πρόσωπο επισκεφτεί την Ξάνθη στο Δροσερό θα πάει. Αυτό είναι θετικό. Κάνουν βέβαια και το κομματικό τους "κομμάτι", αλλά κάνουν και κάτι. Φτιάχνουν π.χ. ένα μεγάλο σχολείο, λειτουργεί τμήμα Πρόνοιας κτλ. Υπάρχουν, όμως, και ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Ο Εμφιατζόγλου έφτιαξε ένα πολύ ωραίο κλειστό γυμναστήριο για τα παιδιά αυτά.

Στο Δροσερό υπάρχουν μουσουλμάνοι Τσιγγάνοι. Και μπορώ να πω ότι υπάρχουν και τουρκογενείς Μουσουλμάνοι, αλλά η συντριπτική πλειοψηφία είναι μουσουλμάνοι Τσιγγάνοι, οι οποίο αυτοπροσδιορίζονται ως Μουσουλμάνοι και αν τους πεις ότι είναι Τσιγγάνοι, δεν το δέχονται.

Το κανονικό σχολείο του Δροσερού είναι μεγάλο, υπάρχουν πολλοί δάσκαλοι, αλλά είπαμε τι δάσκαλοι και το πράγμα χάλαγε όταν υπήρχε ένας ανίκανος διευθυντής. Τώρα έχει αλλάξει η διεύθυνση. Η κυρία που μπήκε μου δείχνει πολύ καλά δείγματα. Πολλές φορές μιλά μαζί μου και ζητά τη βοήθειά μου.

Απών, όμως, από το Δροσερό είναι ο δήμος της Ξάνθης και αυτό φαίνεται και από το τι μου είπε ένας δημοτικός σύμβουλος σε ανύποπτο χρόνο, χωρίς να ξέρει τι είμαι. Όταν πρόσφατα επισκέφτηκαν την Ξάνθη υπεύθυνοι από το δίκτυο Ρομ και συναντήθηκαν με τους δημάρχους του νομού σε μια συζήτηση για τη λύση των προβλημάτων των Τσιγγάνων, ο δήμαρχος της Ξάνθης είπε τα εξής: "Εγώ θέλω μόνο να μου δώσετε χρήματα για να χτίσω ένα μεγάλο τείχος και να τους απομονώσω. Εσείς δεν ξέρετε τι προβλήματα αντιμετωπίζουμε εμείς εδώ". Όσο, όμως, και αν ο αντιδήμαρχος να θέλει να τους γκετοποιήσει, η αναγκαιότητα επέκτασης της πόλης φέρνει σιγά σιγά σε επαφή τους κατοίκους της πόλης με τους Τσιγγάνους. Αρχισαν, δηλαδή, να τους προσεγγίζουν οι κάτοικοι της Ξάνθης, από ανάγκη βέβαια, αλλά τους προσεγγίζουν.

Όλοι οι δάσκαλοι που έχουν μαθητές Τσιγγάνους προμηθεύτηκαν τα βιβλία του Προγράμματος από εμένα, τα οποία βρήκαν αξιόλογα και χρήσιμα για τη δουλειά τους. Το βιβλίο της γλώσσας, όμως, που χαρακτηρίστηκε από όλους ως το πιο απαραίτητο στη δουλειά τους, δεν υπήρχε. Και θα πρέπει κάτι να γίνει να το προμηθευτούμε και εμείς. Έμαθα ότι και άλλοι δεν το προμηθεύτηκαν.

Λόγω της ιδιότητάς μου θα ήταν χρήσιμο νομίζω να παραθέσω και τη δική μου εκτίμηση για τα βιβλία του Προγράμματος, μιας και ασχολήθηκα με αυτά από τη στιγμή που τα πήρα. Τα εγχειρίδια είναι στο σύνολό τους πάρα πολύ καλά, και στο περιεχόμενο αλλά και στον τρόπο με τον οποίο δίνουν αυτό το περιεχόμενο. Έχουν μια πάρα πολύ καλή εικονογράφηση, έχουν την τσιγγάνικη διάλεκτο μέσα σε πολλά σημεία, γοητεύουν τα παιδιά, τα συναρπάζουν. Όταν κάνουμε χρήση αυτών των βιβλίων -γιατί επικουρικά τα χρησιμοποιούμε, αν και γω όταν πιάσαμε το κεφάλαιο με τον Ηρακλή, "πέταξα" το βιβλίο και κάναμε από το βιβλίο των παιδιών-, τα παιδιά χαίρονται πάρα πολύ. Να φανταστείτε ότι, επειδή τα βιβλία έχουν την τσιγγάνικη διάλεκτο, πάνε και τα διαβάζουν στους γονείς τους και οι γονείς το μεταφέρουν αυτό στον δάσκαλο. Από τώρα περιμένουν πότε θα έρθουν τα Χριστούγεννα να δραματοποιήσουν το βιβλίο "Ο Θεός μου ο Τσιγγάνος". Και επειδή είναι και καλοί θεατρίνοι, νομίζω ότι θα γίνει πολύ ωραίο το έργο. Το χαίρονται πολύ τα παιδιά αυτό.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κο Γιότοβο και το Πρόγραμμα, όταν σε μια τελευταία επίσκεψη που έκανε σε μια ημερίδα εκεί, μου έφερε μελόντικες για τα παιδιά. Αυτό ήταν ένα άλλο κίνητρο προσέλευσης των παιδιών. Και η κα Μανωλιά, η συνάδελφος της Κομοτηνής, αναφέρθηκε στη μουσική ως κίνητρο για αυτά τα παιδιά, για την προσέλευση και την προσοχή τους.

Άμεσος στόχος μας είναι να δημιουργήσουμε ένα νηπιαγωγείο στον οικισμό του Ευάλου. Πρέπει να γίνει αυτό, γιατί τα παιδιά τριγυρίζουν μέσα στο μαχαλά και όταν έρθουν στο σχολείο δεν ξέρουν να πιάσουν το μολύβι και

η πρώτη τάξη ουσιαστικά φεύγει έτσι. Μην σας πω ότι πολλά παιδιά και της δευτέρας τάξης δεν μπορούν να πιάσουν το στυλό. Κάνουμε, δηλαδή, τη δουλειά του νηπιαγωγείου στην πρώτη και τη δεύτερα τάξη.

Επίσης, θα επιδιώξω επαφή των εκπαιδευτικών με τους γονείς και ειδικότερα στο Δροσερό θα εντατικοποιήσω τις επαφές μου και με τους φορείς για τη διεύρυνση και την καλύτερη αποτελεσματικότητα των προσπαθειών. Σας ευχαριστώ πολύ.